Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2011 жыл 16-чы сентябрь, байрым кюн.
№ 178 (18849)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ   ВРЕМЯ   ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

«Сочи-2011» форум

Республикабыз 17 инвестиция проект кёргюзтюрюкдю

КъМР-ни Президенти Арсен Каноковну башчылыгъында Къабарты-Малкъардан делегация «Сочи-2011» халкъла аралы инвестиция форумгъа къатышады. Ол кесини ишин тюнене Краснодар крайда башлагъанды.

Къабарты-Малкъар бу жыйылыугъа 103,4 миллиард сом багъасы 17 инвестиция проектни хазырлагъанды. Аладан бек уллусу полиэтилентерефталат (ПЭТФ) чыгъарыу бла байламлыды. Проектни «Таза полимерлени «Этана» заводу» чекленнген жууаплылыгъы болгъан общество жарашдыргъанды. Производствону Май районда ачаргъа белгиленеди. Заводну биринчи бёлюмюн 2013 жылда ишлетип башларгъа план барды. Ол кезиуде бир жылгъа 162 минг тонна продукция чыгъарыллыкъды. Предприятие толу кючю бла ишлесе уа (2015 жылда), бир жылгъа 486 минг тонна продукция жарашдырыллыкъды.

Заводда 2500 жангы ишчи жер къуралады. Битеу да бирге проектге 15,7 миллиард сом инвестиция керекди, ол санда аны иелерини кеслерини ахчасы эмда федеральный эм республикалы бюджетледен берилген финансла. Россей Федерацияны Инвестиция фонду проектни жашауда бардырыргъа 1,338 миллиард сом бёледи. Бу ахча инженер, транспорт, энергетика структураланы къураргъа къоратыллыкъды. Завод аш-азыкъ промышленностьда, текстиль чыгъарыуда да хайырланылырча продукция чыгъарлыкъды. Заводха оборудование эмда технология «Buhler» деген белгили швейцарлы компаниядан келтирилликди.

Республиканы экономикасына медицинада хайырланнган цифровой технологиялагъа кёре ишлеген рентген оборудованияны чыгъарлыкъ «Севкаврентген-Д» деген предприятие да себеплик этерикди. Регионда турист кластерни айнытыу бла бирге КъМР-ни Правительствосу эл мюлкню ишин жангыча къурауга да уллу магъана береди. Агропромышленный комплексде бек уллу проектледен бирин «Агро-Ком» ООО хазырлагъанды. Ол 100 гектар жерде теплицалада гидропоника технологиялагъа кёре тахта кёгетле ёсдюрюлген комплекс ишлетирге белгилейди. Битеу да бирге анга 6,3 миллиард сом инвестиция керекди.

«Приэлбрусье» эл мюлк предприятие Прохладна районда сют-товар ферма ачаргъа сюеди. Анда 4,8 минг саулукъ ийнек боллукъду. Проектни багъасы 4,8 миллиард сомду. Зольск районда уа «Юг-Агро» чекленнген жууаплылыгъы болгъан обществону башламчылыгъы бла бир жылгъа 26 минг тонна тауукъ эмда гура эт жарашдыргъан шёндюгю технологиялагъа тийишлиликде ишлеген предприятие ачыллыкъды. Анга 4,3 миллиард сом инвестиция керекди. Предприятиядa 1500 жангы ишчи жер къураллыкъды, андан сора да, болушлукъчу мюлкледе да 1200 ишчи керек боллукъду. Фабриканы къурулушунда да минг адам ишлериги белгиленеди.

«Сочи-2011» экономика форумну юсюнден айтханда уа, ол быйыл 10-чу кере бардырылады. Ол 15-чи сентябрьде башланып 18-синде жабыллыкъды. Тёреде болуучусуча, форумда министерстволаны, къырал учрежденияланы, белгили россейли эм тыш къыраллы компанияланы оноучулары, экспертле, бизнесменле бир бирлери бла тюбешип, тюрлю-тюрлю келишимле этилирге боллукъдула.

Форум РФ-ни Правительствосуну тутхучлулугъу бла бардырылады. Аны кезиуюнде глобальный экономиканы кемчиликлери эмда онглары, регионланы 2020 жылгъа дери айнытыу, къыралны инвестиция онгун ёсдюрюу дегенча магъаналы темала да сюзюллюкдюле.

КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

Демография

Къырал миграция политиканы концепциясы изленеди

Россейни Къоркъуусузлукъ советини секретары Николай Патрушевни сёлешиуюнде жюрекни къууандырмазча жангылыкъ айтылгъанды: Россейде ишлерге къолларындан келлик адамланы саны 2025 жылгъа бек азындан 10 миллион адамгъа азайырыкъды. Адамла 90-чы жыллада къыралда тохташхан социальный жаны бла осал болумдан къоркъуп, сабийле табаргъа сюймегенлерини хатасы бюгюнлюкде да кесин билдиргенлей турады.

Жаш эм абадан адамланы экономика ишледе тириликлерин кётюрюуню амаллары таусулгъандыла,-деп, эсгертгенди Патрушев, озгъан ыйыкъда Южно-Сахалинск шахарда сёлеше туруп.-Ол тюрлю шарт а жангы амалланы эм оноу этиуню излейди: бизни къыралгъа бийик квалификациялы ишчилени, «орталыкъ классны» келечилерин, модернизация жаны бла борчланы тамамларгъа къолларындан келлик специалистлени тышындан чакъырыргъа тюшюп турады.

Къыралгъа инженерле, бийик усталыкълары болгъан ишчиле керекдиле. Аллай специалистлени вакансияланы юч юлюшден экиси сакълайдыла. Бу тюрлю шартланы иш бла жалчытыуну службасы битдиреди.

Патрушевни айтыууна кёре, Дмитрий Медведев къырал миграция политиканы концепциясын жарашдырыргъа буюргъанды. Аны проектине Совбезни бу жуукъ заманда бардырыллыкъ жыйылыуунда къараллыкъды.

Россейни халкъны андан кетиуюн тыяргъа къолундан келмеген Узакъ Востогунда аллай проблема бютюнда уллуду,- дегенди Патрушев.- Ишсизлик болуп тургъанлай окъуна, ахшы специалистле регионну предприятияларында жетишмейдиле. Бу тюрлю осал иш нефть-газ секторда, машинала ишлеуде эм транспортда бютюнда кёп болгъанлары ачыкъланнганды.

Интернет.

Эсгертиу

Хурметли жамауат!

Бир тюрлю сылтау бла сиз «Заманнга» жазылалмай къалгъан эсегиз, халны тюзетирге амал барды. Жазылыуну 28-чи сентябрьгедери жарашдырсагъыз, газетибизни 1-чи октябрьден алып башларыкъсыз.

Юч айгъа жазылыуну багъасы 178 сомду.

Бизни индексибиз - 51532

ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

«Единая Россияны» съездине Къабарты-Малкъардан уллу делегация барлыкъды

Тюнене Нальчикде «Синдика» къонакъ юйде «Единая Россияны» КъМР-де регион бёлюмюню 20-чы конференциясыны экинчи кесеги болгъанды. Анда партияны 23-24-чю сентябрьде Москвада бардырыллыкъ 12-чи битеуроссей съездине делегатла сайланнгандыла эмда Къырал Думагъа депутатланы айырыула аллы регионлада праймеризлени итогларычыгъарылгъандыла. Эсигизге салайыкъ, конференцияны биринчи бёлюмю 16-чы июньда бардырылгъан эди.

Биринчиден, делегатла «Халкъ программагъа» кирген предложенияланы сюзгендиле. КъМР-ни Парламентини спикерини орунбасары, «Единая Россияны» регион политсоветини секретарыны орунбасары Татьяна Саенко билдиргеннге кёре, «Халкъ программагъа» республикада адамланы бютюнда бек жарсытхан проблемала киргендиле. Июль-август айлада бардырылгъан тинтилени кезиуюнде 8,5 мингден аслам адамны оюму сорулгъанды.

Алай бла республикада жашагъанла кемчиликлени арасында биринчи жерге ишсизликни, коррупцияны кенг жайылгъанын, жашау журт- коммунальный жумушла ючюн тёлеуле уллу болгъанларын, айлыкъ хакъны азлыгъын, сабий садла жетишмегенлерин салгъандыла. «Былай алып къарагъанда, проблемала битеу Шимал Кавказда да бирчадыла», - дегенди Татьяна Саенко.

Быллай соруула Россейни битеу регионларында да бардырылгъандыла. Ал тергеулеге кёре, программагъа 49 минг предложение этилгенди. РФ-ни социально-экономика эмда политика тинтиулени институту аланы бирикдирип, «Халкъ программаны» анга кёре жарашдырлыкъды. «Ызы бла ол жангыдан регионлада сюзюллюкдю, андан сора уа «Единая Россияны» бите уроссей съездинде ахыр окъулууда къабыл этилликди. Партияны башчысы Владимир Путин айтханыча, «Халкъ программа» къыралыбызны келир беш жылгъа айнытыуну стратегиялы планы боллукъду», - дегенди сёзюню ахырында Татьяна Саенко.

КъМР-де праймеризле (сынау айырыула) къалай бардырылгъанларыны юсюнден а В.В.Путинни регион приёмныйини башчысы, праймеризни координатору Виктор Сорокин билдиргенди. Битеу да бирге республикада сынау айырыула алты майданчыкъда бардырылгъандыла. Анга кеслерини кандидатураларын 36 адам кёргюзтген эди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ЖЫЙЫЛЫУ

Бир кишиден да артха къалмазгъа таукелдиле

«Ростелеком» ОАО-ну Къабарты-Малкъарда бёлюмюнде, бирикдирилген компанияны жангы белгисине жораланып, кёп каналлы видеоконференция болгъанды. Анга обществону президенти Александр Провоторов, коммерциялы директору Павел Зайцев, «Юг» макрорегионда филиалыны башчысы Александр Шипулин, КъМР-де филиалны таматасы Барасби Машуков, организацияны къыралны битеу регионлада бёлюмлери къатышхандыла.

Жыйылыу «Ростелекомну» жангы белгисин къууанчлы халда ачыу бла башланнганды. Александр Провоторовну оюмуна кёре, ол ОАО-ну, аны жумушлары бла хайырланнган адамланы сейирлери ючюн кюрешген, Россейде эм бийик технологиялы компания болургъа итиннгенин кёргюзтеди. Бу логотипде компанияны бек магъаналы шартлары ачыкъланадыла: инновацияла, адамлыкъ, качество, жууаплылыкъ, деп чертгенди ол.

Павел Зайцев а 2011 жылны апрель айында алагъа «Связьинвест» холдингни къошулууу эм уллу телекоммуникация компания болургъа эм алчылыкъны ычхындырмазгъа себеплик этгенин айтханды. «Биз битеу регионлада болгъан филиалларыбызны бирикдиргенбиз, мындан ары ишибизни стратегиясы да хазырды.

Бу тюрлениуле бла байламлы жангы белги да къурагъанбыз. 2012 жылны сентябрь айына дери акъырын-акъырын анга кёчерикбиз. Ары дери «Домовик», «Ютел», «Авангард», «Дизель» дегенча брендле бла хайырланыргъа жарарыкъды.

Бизни баш борчубуз- халкъгъа, организациялагъа да телекоммуникация жумушланы, ол санда мобильный связь, интерактив телевидение, Интернетни жалчытхан биринчи оператор болургъа эм адамланы харкюнлюк излемлерин толтурургъады», - дегенди ол.

Къабарты-Малкъарда бёлюмню таматасы энтта да иги жанына аслам тюрлениуле бардырыллыкъларын белгилегенди, ол санда тарихле азайтыллыгъын да. Россейде, дунияда болгъан жангылыкъладан биз да бир жанында къаллыкъ тюйюлбюз. Республикада биз связь бла жалчытмагъан бир жер жокъду, узакъ элледе да ишлейбиз. Жууукъ заманда тамамлагъан жумушларыбызны качестволарын игилендирир муратлыбыз. Бусагъатда бир минг абонентибиз барды, экинчи жыл аланы саны талай кереге ёсеригин чертгенди Барасби Машуков.

Бюгюнлюкде «Ростелекомну» битеу да бирге 500 минг километр узунлугъу болгъан магистраль связь ызы барды, аны бла жюз миллиондан аслам адам хайырланадыла. Анга РФ-ни битеу регионларында да талай тюрлю жумуш этерча къыралдан лицензияла берилгендиле. Ишлерин тынгылы тамамлагъанларына уа «Связь-Качество» эм «ИНТЕРЭКОМС» системаланы сертификатлары шагъатдыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Ма санга!

Прохоров «Правое делону» башчысындан кетерилгенди

«Правое дело» политика партияны башчысыны къуллугъун болжаллы халда Андрей Дунаев толтурлукъду. Аны Михаил Прохоровну орунуна бу организацияны тюнене бардырылгъан съездини делегатлары айыргъандыла.

Прохоров кеси жыйылыуда болмагъанды. Аны орунуна ол пресс-конференция жыйгъанды эмда партияны членлери анга къажау сюелгенлери ючюн исполкомну чачханын айтханды.

Интернет басма органла билдиргенлерине кёре, Дунаев «Правое делода» РФ-ни Президентини Администрациясыны ич политика жаны бла бёлюмюню башчысыны орунбасары Радия Хабировну «адамыды». Ол партияны исполкомуну башчысы болгъанды, алай, башында сагъыннганыбызча, Прохоров аны бу къуллукъдан кетергенди.

14-чю сентябрьде съездде къол кётюрюу болмагъанды. Прохоровну партияны санындан тюнене чыгъаргъандыла. Аны «душманлары» ол оноуну Москвада Халкъла аралы сатыу алыу арада жыйылыуда къабыл кёргендиле. Олигарх оюм этгенден, аны партиядан чыгъарыргъа деген оноу къыралны президентини администрациясыны башламчылыгъы бла этилгенди. Ол а «Наркотиксиз шахар» деген фондну башчысы Евгений Ройзман «Правое делону» тизмесине къошулгъаны бла байламлыды.

Алай Прохоров къуллугъундан къысталгъаны бла политикадан кетерге ахырда ашыкъмайды. Ол жангы жамауат-политика къымылдау къураргъа муратлыды. «Ол къаллай боллугъун а мен бир ыйыкъдан айтырыкъма», - дегенди РИА «Новостиге».

Дагъыда Прохоров бизнесменле «Правое делону» ишин къураугъа бёлген ахчаны да артха къайтарыргъа умутлуду. Ол айтханнга кёре, партияны банкда счётунда 800 миллион сом барды. Аланы жандауурлукъ ишлеге къоратыргъа белгиленеди. Дунаев ахчаны артха къайтарыргъа хазыр болгъанын билдиргенди.

Эсигизге салайыкъ, Михаил Прохоров «Правое дело» партиягъа башчылыкъ 25-чи июньдан бери эте эди.

Басмагъа **ТИКАЛАНЫ Фатима** хазырлагъанды.

Къашхатаучу Чеченлары 2 бет

Лицензия майдалдан да багъалыды 2 бет

Келир ыйыкъгъа TV-ны бла радиону программалары 3-4 бетле

Жангылыкъла

Кюз къайгъыла

Нартюх оруу баради

КъМР-ни Эл мюлк министерствосуну пресс-службасындан билдиргенлерине кёре, республикада эл мюлк битимлени тирлигин жыйыу къыстау бардырыла турады. Жерчиликде урунннганла нартюх оруп башлагъандыла. Юсюбюздеги айны 12-чи сентябрине битеу бахчаланы тёрт процентинден, башхача айтханда, 3,5 минг гектардан ол битимни тирлиги алыннганды эм битеу да 14 минг тонна жыйылгъанды. Гектарны тирликлилиги уа былтырдан эсе кёпдю.

Картоф шёндюге дери тогъуз мингден аслам гектарда къазылгъанды эм андан 164 минг тоннагъа жууукъ алыннганды. Хар гектар бахча 185 центнер береди, ол а былтырны кёрюмдюсюнден эсе беш центнерге кёпдю.

Тахта кёгетледен да 15,5 минг гектардан 301,5 минг тонна жыйылгъанды. Башда айтылгъан ишле бюгюнлюкде да къыстау бардырыла турадыла.

Бизни корр.

Къышха хазырланыу

Белгиленнген графикге кёре

Черек районда сууукъла тюшерге къыстау хазырлана турадыла, деп билдиредиле бизге районну жер-жерли администрациясыны пресс-службасындан. Администрацияны башчысы Темиржанланы Махти жашау журт-коммунальный мюлкню объектлерин къышха хазырлауну планын къабыл этгенди эмда ол жаны бла сейирлери болгъан предприятияланы службаларыны таматалары бла кенгеш бардыргъанды.

Жашау журт-коммунальный мюлкню таматасы Къулбайланы Махмут ишни шёндюгю болумуну юсюнден айтханды. Жашау фондну, жылыу сетьлени эм аланы оборудованияларының 97 процентге, суу эм канализация сетьле - 95, электроызла - 98, газ ызла жюз процентге хазыр этилгендиле. Районда халкъны жашау болумларын жалчытыучу предприятиядала кеслерини энчи ахчаларына тышы бла баргъан инженер сооруженияланы боядыла, уллу суу кранланы къалай ишлегенлерине ревизия этедиле, электроызлагъа, электротрансформаторлагъа дегенча эм башха жумушлагъа тынгылы къарайдыла.

Жууукъ заманда эллени администрациялары эм халкъгъа жумуш этиучю организацияла кёп фатарлы жашау фондну къышха хазырлап башларыкъдыла эм ол ишни заманында толтурургъа муратлыдыла.

Бизни корр.

Акция

Къан бергенлени саны ёседи

КъМР-ни Саулукъ сакълау министерствосуну къан алгъан-жюрюген станциясы тюнене эрттенликде В. Коков атлы Къабарты-Малкъар къырал эл мюлк академияны аллында орналгъан эди. Ол бу окъуу юйню студентлери «М-Драйв» деген республикалы жаш тёлю организация къурагъан «Кавказлы донор» акциягъа къатышыргъа сюйгенлерин биринчиле болуп билдиргенлери бла байламлы эди.

Акция «Биз бир къанлылабыз!» деген ат бла бардырылгъанды. Организацияны активистлери «Кавказлы донорну» гимнин жарашдыргъандыла эм аны Интернетге да салгъандыла. Аны «Биз-биргебиз, биз-россейлилебиз, биз-бир къанлылабыз» деген сёзлери донор къымылдауну бирикдирген магъананы тутадыла.

Москвада, Санкт-Петербургда, Дондагъы Ростовда эм Владивостокда жашагъан кавказлыланы келечилери да тюнене кеси ыразылыкълары бла къан бериу акциягъа къатышхандыла. Россейни Жамауат палатасы уа битеу регионлагъа кеслеринде Нальчикде бардырылгъанча акцияла ётдюрюрге буюргъанды. РФ-ни Жамауат палатасыны донорлукъну айнытыу жаны бла координация советини келечиси, «М-Драйв» организацияны таматасы Байсыланы Темиржан билдиргеннге кёре, бу магъаналы ишге бюгюнлюкде москвачыла тири къатышхандыла.

Тамбла бардырыллыкъ Битеуроссей акция уа Бахсан шахарда да ётерикди. Къан алгъан-жюрюген станция Маданият юйню аллында орналлыкъды. Ары, къан берип, саусузлагъа болушургъа сюйгенле келирге боллукъдула.

Къабарты-Малкъарда 27 минг донор барды. Жыл сайын 8 минг чакълы адам кеси ыразылыкълары бла къан бередиле. Ол санда «Авто-мото-донор», «Леди-донор», «Доноры-детям» деген битеуроссей акциялагъа къатышханла да.

КъМР-ни Саулукъ сакълау министерствосуну пресс-службасы.

Армспорт

Бек кючлю къолла - Арсен Лилиевде

Тюркде армспортдан профессионалланы араларында халкъла аралы «Мурат Байраз» атлы турнир бардырылгъанды.

Ол эришиуге Къабарты-Малкъарны спортчулары да къатышхандыла. Арсен Лилиев, 95 килограмм ауурлукъда эришe, 1-чи жерни алгъанды. Жети сермеш бардыргъандан сора ол, финалда 2009 жылда дунияны чемпиону болгъан болгарлы Констандьюну хорлап, биринчи болгъанды.

Жетишим

Бизни кикбоксёрларыбыз – Европада эм игиле

Италиялы Линьяно-Саббьядоро шахарда кикбоксингден Европаны биринчилиги бардырылгъанды. Анга Европаны 37 къыралыны спортчулары къатышхандыла.

Къабарты-Малкъарны Россейни жыйымдыкъ командасыны санында эришген спортчулары халкъла аралы аренада жаланда республиканы угъай, битеу къыралны да бет жарыкълы этгендиле. Азамат Кушев (тренери Заур Бецуков) биринчиликни алтын майдалын алгъанды. Анжелика Канокова эм Белла Канокова (тренерлери Заур Бецуков эм Айдин Саралидзе) кюмюш призёрла болгъандыла. Доммакъ майдалла уа Мурат Дышековха бла Азамат Мафедзевге (тренерлери Асланбек Дышеков эм Рашид Апажев) жетгендиле.

Россейни кикбоксингден федерациясыны директору, СССР-ни эм Россейни сыйлы тренерлери Константин Чернов кесини официальный письмосунда КъМР-ни спорт, туризм эм курортла жаны бла министри Аслан Афауновну КъМР-де кикбоксингни айнытыугъа уллу эс бёлгени ючюн махтагъанды. Андан сора да, къыралны жыйымдыкъ командасы Европаны 2011 жылда биринчилигинде биринчи жерге бизни спортчуларыбызны хайырларындан чыкъгъанын да чертгенди.

Светлана ГАУНОВА.
КъМР-ни Спорт, туризм эм курортла жаны бла министерствосуну пресс-службасы.

«Единая Россияны» съездине Къабарты-Малкъардан уллу делегация барлыкъды

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Бу иш аланы араларында халкъ бютюнда бек кимге ышаннганын ачыкъларгъа эмда Къырал Думагъа «Единая Россиядан» кандидатланы тизмесин жарашдырыргъа деген мурат бла къуралгъанды. Виктор Сорокин айтханыча, республикада праймеризледе КъМР-ни Президенти Арсен Каноков алчы болгъанды.

«Праймериз бизни республикада биринчи кере болгъан эсе да, ол бийик даражада бардырылгъанын айтырыкъ эдим. Анга кеслерини кандидатураларын белгили политикле бла бирге ишчиле, жаш адамла да кёргюзтгендиле. Биз жыйылыулада сёлеширге сюйгенлеге барысына да аллай эркинлик бергенбиз. Ол а партиябыз ачыкъ болгъаныны белгисиди», - дегенди Сорокин.

Жыйылыуну ахырында «Единая Россияны» 12-чи битеуроссей съездине делегатланы сайлагъандыла. Партияны уставына тийишлиликде аны хар 5 минг членинден съездге биреуленни айырыргъа эркинлик бериледи.

Бюгюнлюкде КъМР-де партияны тизмесинде 45 мингден аслам адам барды да, анга кёре республикадан съездге 9 делегат барлыкъды. Ол санда КъМР-ни Парламентини спикери Чеченланы Ануар, КъМР-ни Президентини Администрациясыны башчысы Владимир Жамборов, республиканы законла чыгъарыучу органыны депутатлары Геккиланы Заур, Руслан Жанимов, Мухамед Кудалиев, Къырал Думаны депутаты Адальби Шхагошев, Нальчик эмда Прохладный шахарланы мэрлери Залимгери Хагасов бла Юлия Пархоменко, В.В.Путинни регион приёмныйини башчысы Виктор Сорокин.

КъМР-ни Президенти Арсен Каноков бла Къабарты-Малкъар эл мюлк академияны ректору Борис Жеруков «Единая Россияны» Баш Советини членлери болгъаны себепли ала да съездге къатышырыкъдыла. Алай бла Къабарты-Малкъардан Москвагъа 11 адам барлыкъды.

Жыйылыуну ахырында «Единая Россияны» регион политсоветини секретары Руслан Жанимов жууукъ заманда РФ-ни Къырал Думасына сайлаула башланырыкъларын эсгертип, айырыу кампаниягъа жети партия къатышырыгъын билдиргенди. «Къаты политика эришиуле боллукъдула, алай бизни партия тёрт жылны ичинде керти ишлени тамамлап, халкъны ышаныулугъуна тийишли болгъанды.

Алай къыралны айнытыу бла байламлы муратларыбыз энтта кёпдюле. Айырыуланы итоглары – бизни ишибизге берилген багъа боллукъду. Аны себепли быйыл да айырыуланы бийик даражада бардырыргъа борчлубуз. Анга уа бизни битеу онгларыбыз бардыла», - дегенди ол.

Жыйылыуда башха вопросла да сюзюлгендиле. Конференциягъа КъМР-ни Парламентини спикери Чеченланы Ануар, Правительствону членлери, халкъ фронтну келечилери да къатышхандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Тукъум

Къашхатаучу Чеченлары

Тукъумун сюймеген адам болурму? Бу соруунну жууабын хар ким да биледи. Аны айтыр кереклиси жокъду. Хар бири да ахшы адамлары бла ёхтемленеди, араларында бир терсакъыл чыкъса, ол айып келтиргеннге саналады. Алгъаракълада «Мени элим-мени ёхтемлигим» деген аты бла статья жазгъан эдим. Бу жол а, бир къашхатаучу тукъумну юсюнден хапар айытыргъа кёлленнгенме да, Чеченланы сайлагъанма. Нек? Мен атларын сагъыннганланы барын да кесим таный эдим да, аны ючюн.

Чеченланы Токурадан башлайым. Къартлыгъында да чырайлылыгъын тас этмеген киши эди ол. Атын кулакга чыгъарып, мюлкюн, журтун сыйыргъан эдиле аны. Артда жангыз кеси гитче гытычыкъны аллында шинтикге олтуруп, башын энишге бошлап олтуруучусу кёз аллымдады. Баям, тынчлыкъ бере болмаз эдиле анга сагъышлары.

Тахирни жаланда бир кере кёргенме. Ёсюмлю, субай жаш. Ариу адам. Нальчикде агъач жарашдырыучу комбинатны директору болуп ишлегенди. Бир жол, Калмыковну къатыны(Пионерлени дворецини таматасы эди) келип, мекямгъа къошакъ этерге сюрмеленнген къангала тилегенди. Ингирде уа баш иесине айтханды: «Быллай жумуш бла баргъан эдим да, чырайлы таулу жаш тилегими толтургъанды, кеси да бир ариу, культурасы болгъан адам...» Тахирни экинчи кюн окъуна тутхандыла да, кёп да бармай илишаннга салгъандыла.

Къаншауну аты республикагъа белгили эди. Граждан урушну жигити Север Кавказда эм Къабарты-Малкъарда да Совет властьны тохташдырыугъа тири къатышханды. Отузунчу жыллада бандитизмге къажау кюрешгенди. Элбрус районда племсовхозну директору болуп ишлей тургъанлай, жалгъан дау бла тутуп, он жылгъа сюд этгендиле.Карагандада тутмакъда ёлгенди.

Къарындашла Шахар бла Шахангерий элде намыслары жюрюген адамла эдиле. Экиси да бёкем санлы кишиле. Шахарны не иш бла кюрешгенин айталлыкъ тюйюлме, Шахангерийни уа кёре тургъанма къолунда бир ёнчелеучю затлары бла, элни огъары жанында Черек жагъагъа тюшюп, сууну къаллай бир келгенине къарауучусун. Къуллугъуну атын билмейме. Къарындашла аламат ахшы сабийле ёсдюргенлерин айтыргъа сюеме.

Шахарны тамата жашы Билял устаз эди, мени да окъутханды. Андан малкъар тилде чыкъгъан республика газетде ишлерге кёчгенди.1941 жылда урушха кетгенди. Айтхылыкъ Доваторну атлы дивизиясыны къауумунда Москваны къоруулагъанды. Ара шахар ючюн баргъан сермешлени биринде жан бергенди.

Аны кичиси Жамал, тенгиз авиацияны лётчик- истребители, фашист асла бла Москваны кёгюнде сермешгенди. Юч гитлерчи самолётну агъызгъанды. Андан сора аны Узакъ Востокга жибергендиле. Лендлиз бла союзникледен келген самолётланы фронтха сюрюрге.

Таулула кёчюрюлгенден сора аны аскер авиациядан къыстагъандыла. Бир талай жылны граждан самолётланы жюрютгенди. Жашауну ахырына дери кёкден айырылмагъанды. Ессентуки шахарда жашланы бла къызланы парашют бла секирирге юйретип тургъанды.

Жамал спортну бек сюйгенди, кеси да чынтты спортсмен эди.1937 жылда Нальчикден Москвагъа къайыкъла бла баргъан къауумгъа ол башчылыкъ этгенди. Шахангерийни сабийлерини юслеринден узун хапар айытыргъа да боллукъ эди. Къызы Майрусхан саулай республика таныгъан медик эди. РСФСР-ни сыйлы врачы, болмагъанча ахшы адам, бетини ариулугъуча, тили да ариу. Майрусхан дуниядан замансыз кетгенди.

Шамил а, Шамил! Педагогика илмуланы кандидаты. Бир талай жылны КъМР-ни Жарыкъландырыу министерствосуна башчылыкъ этгенди. Къашхатауда орта школ шёндю аны атын жюрютеди. Ветеранланы Нальчик шахар советини председателини къуллугъунда да атын иги бла айтдыргъанды.

Гитлерчи аскерле бла сермешледе кёргюзтген жигитлиги ючюн Къызыл Жулдузну ордени бла эки кере, Ата журт урушну биринчи даражалы ордени эм майдалла бла саугъаланнган эди. Гвардияны тамата лейтенанты, разведротаны командири урушну къанлы жоллары бла Берлиннге дери баргъанды, Рейхстагны къабыргъасында атын жазгъанды. Кичи къарындашы Къанамат культураны айнытыугъа салгъан къыйыны ючюн «РСФСР-ни культурасыны сыйлы къуллукъчусу» деген атха тийишли болгъанды.

Тукъумдан кёп жашла Уллу Ата журт урушха тири къатышхандыла. Офицерле Чеченланы Аллахберди бла Чеченланы Ислам аскерден орденлери эм майдаллары бла къайтхан эдиле. Былайда Аллахбердини атасы Зулкъаны сагъынмай къалай къояйым! 1942 жылда ноябрьде немислиле, къашхатаучу къартланы сходха сюрюп, элге тамата айыра эдиле. Ким эсе да Зулкъа жарарыкъды дегенинде, ол: «Жашым была бла къазауат эте тургъан заманда мен былагъа къуллукъ эталлыкъ тюйюлме»,-деп къойгъан эди. Офицерге тилманчлыкъ этген Зулкъаны не айтханын билдирмеген эди.

Хажини жашы Хусей 17-жыллыгъында кеси ыразылыгъы бла кетген эди аскерге. Урушдан тамата лейтенант чыны эм къырал саугъалары бла къайтхан эди. Бир талай жылны «Къызыл Малкъар» колхозну баш агрономуну къуллугъун толтургъанды. Артда анга башчылыкъ да этгенди. РСФСР-ни сыйлы агроному эди. Жашы Хасан республиканы уллу къуллукъларында ишлегенди.

Мамыр ишде да Чеченлары кеслерине айып алмагъандыла. Аллахберди къауум жылны Черек районну эл мюлк управлениясыны таматасы болуп тургъанды. «РСФСР-ни сыйлы агроному» деген атны намысы бла жюрютгенди.

Ийнек сауууучу Чеченланы Кезибан Ленинни эм Урунууну Къызыл Байрагъыны орденлери бла саугъаланнган эди. СССР-ни Баш Советине депутатха да айырылгъанды.

Бу тукумдан дагъыда кёплени таный эдим. Чеченланы Къасымны, Мухажирни, Шыйыхны, Хажи-Муратны, Темиркъанны. Игикъолну жашлары Шакъманны, Межгитни, Шаухалны, Аскерни. Аланы хар бирини къадары башха-башха тюрлю болгъанды. Къасым 1942 жылда Черек ауузунда бандит къауум бла сермешде, Шаухал уруш аллы жыллада аскер юйрениуледе ёлгендиле.

Межгит Ата Журт урушдан къайтмагъанды. Шакъман гёжеф эди. Малкъар ауузда ол, баям, Гуталаны Рамазандан башха кишиге жыкъдыргъан болмаз эди. Кёчгюнчюлюкде бизден узакъ болмай Ольховка деген орус элде жашагъанды. Анда къара къарыу бла анга жетген болмагъанды. Арбачы эди да, трактор бригадагъа отлукъ ташып тургъанды. «200 литр бензин кирген темир чыккырны, алгъа тобукъларына алып, ызы бла арбагъа салып къояды»,- деп хапар айтхан эди манга ол элли жаш.

Аскер колхозда сют-товар ферманы таматасы болуучу эди. Ариу сёзлю, сабыр акъыллы, чырайлы, огъурлулугъу бет сыфатындан да кёрюнюп тургъан, бир заманда ауазын кётюрюп сёлешмегенди. Жокъ эди анда «чечен женгиллик». Ич культурасы бла ол, малчы эсе да, кёпледен бийик эди.

Мухажир, Шыйых, Хажи-Мурат да жууаш адамла эдиле. Темиркъан бизни бла къоншуда жашагъанды (Токураны кичи къарындашы эди). Аны бла кёп ушакъ этгенме. Бир жол, аланы не ючюн кулакла этгенлерин соргъанымда, властьны, партияны да сёкмей: «Ким да, агъачха кирсе, тюз терекни излеп, аны аудурады»,- деп къойгъан эди.

КЪУЛБАЙ улу Алий.

БРИФИНГ

Тюрлениуле баямдыла, алай тынчайыргъа жарарыкъ тюйюлдю

КъМР-де Ич ишле министерствода болгъан брифингде Терк эм Май районлада полицияны бёлюмлерини ишлери къалай къуралгъаны сюзюлгенди. Журналистле бла тюбешиуге РФ-ни МВД-сыны ол районлада бёлюмлерини башчылары, полицияны подполковниклери Михаил Кармалико эмда Хасанби Жиляев къатышхандыла.

Солдан онгнга: Михаил Кармалико эм Хасанби Жиляев.

Полициячыла билдиргенлерине кёре, аланы ишлеринде баш магъана аманлыкъланы профилактикасына, бузукълукъланы тинтиуге, аманлыкъчыланы ачыкълаугъа, жолда жюрюуню къоркъуусузлугъун жалчытыугъа берилгенди. Хасанби Жиляев келтирген шартлагъа кёре, жылны аллындан бери озгъан сегиз айны ичинде Терк районда (озгъан жылны бу кезиую бла тенглешдиргенде) осал ишлени саны 8,3 процентге кёбейгенди. Башхача айтханда, 248 аманлыкъ этилгенди.

Болсада бу кезиуде ауур эмда бек ауур бузукълукъланы саны 1,7 процентге азайтылгъанды. Адамны алгъадан келишип ёлтюрюу дегенча бек ауур аманлыкъ иш ахырда болмагъанды, алай, урлау, тонау дегенча бузукълукъланы саны уа кёбейгендиле. Хасанби Жиляев айтханнга кёре, районда уллу жарсыуладан бири – малланы урлау тохтамагъаны.

Терк районда быйыл терроризм халда неда экстремизм бла байламлы аманлыкъ ишле болмагъандыла. Андан сора да, сауут неда чачдырыучу затла хайырланып этилген бузукълукъла да эсепге алынмагъандыла. «Орамлада, жамауат аслам жыйылгъан жерледе криминоген болум тап халгъа келгенди дерге боллукъду. Ол жаны бла жаланда бир аманлыкъ иш этилгенин белгилерчады», - дегенди Хасанби Нуазирович.

Май районну юсюнден айтханда уа, Михаил Кармалико билдиргенича, аманлыкъ ишлени асламы адамланы башларын кечиндирирге онглары болмагъаны бла байламлыдыла. «Бузукълукъланы кёбюсюн бир жерде да ишлемегенле этгендиле дерге боллукъду. Бютюнда бек бу къужур ишлеге жаш тёлю аслам къытышып башлагъаны жарсытады. Андан сора да, тишириула эмда социальный жаны бла къоруланмагъан адамла этген аманлыкъланы саны кёбейгенин белгилерчады. Районда криминоген болумгъа юйюрледе болум осалгъа кетгени да уллу себеплик этеди. Бир-бир ата-анала сабийлерин юйретиуге тийишли эс бурмайдыла, аны бла уа аманлыкъчыла хайырланмай къалмайдыла», - дегенди Михаил Кармалико.

Ол келтирген шартлагъа кёре, Май районда быйылны аллындан бери этилген аманлыкъ ишлени саны, озгъан жыл бла тенглешдиргенде, 11,2 процентге азайгъанды. Битеу да бирге 428 бузукълукъ этилгенди (былтыр – 482). Тинтиу-ачыкълау ишни юсюнден айтханда уа, жылны аллындан бери 298 уголовный иш ачыкъланнганды.

Быйыл районда 116 ауур эмда бек ауур аманлыкъ этилгенди, бюгюнлюкде аладан 85-си тинтилип бошалгъанды. Аны бла бирге Май районда тонау, машиналаны урлау дегенча аманлыкъланы саны иги да азайгъанды.

Михаил Дмитриевич билдиргеннге кёре, Май районда экстремизм бла байламлы аманлыкълагъа къатышханларына, законсуз сауутланнган къауумлагъа болушлукъ этгенлерине ишеклилени ачыкълау жаны бла оператив тинтиуле бардырыладыла, ол санда жашау журтлада регистрацияны жорукълары къалай сакъланнганы да сюзюледи. Бу оперцияны чеклеринде полициячыла къонакъ юйлени, дачаланы, фермаланы, ичлеринде адам да жашамагъан журтланы тинтедиле.

- Бюгюнлюкде Май районда криминоген хал контрольдады, бизни адамларыбыз аманлыкъ ишлени, ол санда терактланы да, болдурмаз ючюн, къолдан келгенни этедиле, - деп ышандыргъанды Михаил Кармалико.

Жыйылыуну ахырында полициячыла журналистлени соруулары-на жууапла бергендиле.

АБДУЛЛАХАНЫ Фатима.

Тутушуудан сора интервью

Билдиргенибизча, бу кюнледе Стамбул шахарда грек-рим тутушуудан дунияны чемпионаты бардырылады. Анга бизни жерлешибиз белгили гёжеф Заур Курамагомедов да къатышханды. 60 килограммда эрише, ол геуюрге кюн 2004 жылны Олимпиада оюнларыны чемпиону Джи Хюн Джунну хорлап, командагъа доммакъ майдал келтиргенди эм келир жыл Лондонда бардырыллыкъ Олимпиада оюнлагъа къатышыргъа эркинлик берген лицензия къоллу болгъанды.

«Доммакъ» ючюн сермешин бошагъандан сора Заур ара спорт интернет басманы журналистини сорууларына жууапла бергенди. Сизни ол ушакъ бла шагъырей этебиз.

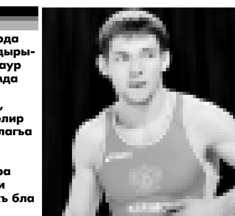

Заур КУРАМАГОМЕДОВ:

Лицензия майдалдан да багъалыды

- Заур, бетингде къан юйюшгенлени кёребиз. Гёжефле аллай затлагъа юйренип болурсуз?

- Хау, алайды. Была артыкъ жарсырчала тюйюлдюле. Жарау этген кезиуюбюзде андан аман да болады.

- Чемпионатда болдургъан жетишиминг бла ыразымыса?

- Кертисин айтханда, артыкъ угъай. Финалны 1/8 кесегинде иранлы Омид Хаджи Норози бла сермешими бардыргъанымдан эсе иги ётдюрюр муратлы эдим. Алай ол бийик ёсюмлю болгъаны себепли тюбешиуню башха тюрлю бардырыргъа сюе эдим. Алай ол мен айтханча болмады. Шёндю ол тутушууну кезиулерин башымда бура турама.

- Ол сермешден видеогъа къарарыкъмыса?

- Къарамай а. Ол энди аллай халатла жибермезча бек керекди.

- «Доммакъ» ючюн тюбешиуде бек иги сермеш бардыргъанса. Корейли спортчуну сыртындан салгъанынгда, ол къолун окъуна сындыргъанды эм врачла анга андан ары эриширге къоймагъандыла. Аны ючюн судьяла санга 3 балл бергендиле.

- Ол бек кючлю спортчуду. Аны ёрге кётюргенимде, къолу артда къалгъанын ангылагъан эдим. Сыртындан салгъанымда уа, сюеги сыннганын эшитген эдим. Болсада Джун ол хали бла да сермешни бардырыргъа сюе эди. Алай командаларыны докторлары анга эркин этмегендиле.

- Артыкъ арыгъан халинг жокъду...

- Эришиуден сора арыгъанынгы сезмейсе. Финалны 1/8 кесегинде хорлатып, алда энтта да юч тюбешиу болгъанын ангыласанг - ма ол заманда къыйыныракъды.

- Дунияны чемпионатыны «доммагъы» - Олимпиада оюнлагъа сайланыуда бек магъаналыды...

- Мен эришген ауурлукъда команданы санында болургъа эркинлигинги кюн сайын кёргюзтгенлей турургъа керекди. Аны ючюн а битеу турнирледе хорларгъа керекди.

- 2008 жылда Пекинде бардырылгъан Олимпиада оюнланы чемпиону Исламбек Альбиев бла уа арагъыз къалайды?

- Биз аны бла шуёхлукъ жюрютебиз. Ол бек иги жашды.

- Сен кесинг а къайда жашайса?

- Дондагъы Ростовда жашайма. Алай эришиуледе аны бла бирге Къабарты-Малкъарны хурметин да къоруулайма. Бу чемпионатха мени ючюн бери андан бек кёп адам келгенди. Аланы барысына да жюрек ыразылыгъымы билдирирге сюеме.

- Сизни юйюрюгюзде тутушуу бла сенден сора адам кюрешемиди?

- Кеси заманында атам гёжеф болуп тургъанды.

- Бу турнирде болдургъан жетишиминг бюджетинге ахшы къошумчулукъ боллукъ болур?

- Хау. Алай кесим а артыкъ ыразы тюйюлме! Ол иранлыны хорласам эди, турнирни къытарыкъ эдим...

- Бу жолгъа дери аны бла сермеширге тюшгенмиди?

- Былтыр Москвада бардырылгъан дунияны чемпионатында сермешгенме. Ол заманда кюч жаны бла артыкъ иги хазырланып тюйюл эдим да, аны ючюн къытдыргъанма. Бу жол техника халатла жиберип, алай бла хорлатханма да, ол бир кесек ачыу тиеди.

- Жарау этип къачан башларгъа дейсе?

- Бир кесекден сборла боллукъдула. Андан сора уа юйюме, Къабарты-Малкъаргъа, барып солур муратлыма.

- Футбол а ойнаймыса?

- Хау.

- Нальчикчи «Спартак» ючюн жарсый болурса?

- Эм дагъыда «Анжи» ючюн.

- Мен ангылагъандан, бу «доммакъ» спортда бек магъаналы саугъангды?

- Хау, алай андан да магъаналы уа келир жыл Лондонда бардырыллыкъ Олимпиада оюнлагъа къатышыргъа эркинлик берген лицензияды.

Басмагъа **КЪАСЫМЛАНЫ Аминат** хазырлагъанды.

Сынау

Марсха эм кючлю адамла учарыкъдыла

Къызыл планетагъа тебирерден алгъа космонавтланы бир-бир органларын кетерирге неда аланы жалгъан органла бла алышындырыргъа керек боллукъду.

Келир заманда Марсха учаргъа ыразылыкъларын берлик батырлагъа кеслерини бир-бир органларындан къол жууаргъа тюшерикди. Адамны чархы аллай къыйын учуулагъа чыдаяллыкъ тюйюлдю. Болсада аны игилендирирге(кючлендирирге) боллукъду, дегенди РАН-ны медицина-биология проблемала жаны бла институтуну лабораториясыны таматасы Валентин Шуршаков.

- Адам Жерни юсюнде къуралгъан жанды, ол себепден а ол узакъ заманны ичинде бардырыллыкъ космос учуулагъа хазыр болаллыкъ тюйюлдю. Башха планетагъа учаргъа, ол не уллу гюняхлы иш эсе да, аны чархын бир кесек тюрлендирирге тюшерикди,- деп ангылатады Шуршаков.

Алимни айтыууна кёре, радиациялы эм ууланнган частицаладан бегирек бузулургъа боллукъ органла адамны чархындан кетерилирге неда жалгъан тюрлюлери бла алышындырылыргъа боллукъдула. Сёз ючюн, тиш аурууладан къутулур ючюн, бузукълары болгъан тишлени орунларына имплантанланы орнатыргъа керек боллукъду.Жылла бла барлыкъ жолоучулукъну кезиуюнде уллу къыйынлыкъланы сынамаз ючюн, планеталаны араларында учуулагъа къатышырыкъ космонавтланы мыйыларына эм кёзлерине операция этерге да тюшерик болур.

Адамны Марсха биринчи кере учууу 2030 жылгъа дери тамамланылыргъа боллукъду, дегенди былтыр ол заманда Роскосмосну башчысы болуп тургъан Анатолий Перминов. Бусагъатда уа «Марс-500» деген сынау бардырыла турады: проектни жашауда бардырыугъа 6 эр киши къатышадыла, бир жыл бла 3 айгъа жууукъ замандан бери башха адамлагъа кирирге жарамагъан жерде жашайдыла. Сынау быйыл 5-чи ноябрьде бошаллыкъды.

Интернет.

АЧЫКЪ ПИСЬМО

Александр Калягин театрны къадарыны юсюнден

СССР-ни халкъ артисти Александр Калягин «Известиягъа» письмо жибергенди.Тюзюн айтсакъ, манифест – прожект.Анда уа Россейде театрны жашаyунда бу арт кезиуде чыгъа-чыгъа тургъан осал ишлени, къаугъаланы окъуна, юслеринден, жарсып, хапар айтылады. Биз ол документден бир-бир осал юзюклени келтирирге эм аланы магъаналарын ангылатыргъа кюреширикбиз.

«Баш режиссёрланы алышындырадыла, ол къуллукъгъа уа адамла бусагъатда айырылып салынадыла. Ол тюз окъуна болур. Аны орунуна ким салынырыкъды, ол къаллай боллугъун биле эсегиз, жаратмагъан режиссеругъузну кетерирге боллукъду...».Бу сёзлени Георгий Александрович Товстоногов 1989 жылда, кеси ёлюр жылда, айтхан эди. Андан бери жыйырмадан артыкъ жыл озгъанды, режиссерланы тайдырыу а тохтамагъанды. Ол тюрлю ишле бютюнда уллу къатылыкъ бла этиледиле, андан сора иш неге жетеригине да хазна эс бурулмайды.

Москвада озгъан сезонда уллу даyурлу юч къаугъа таматаланы алышындырыу бла бошалгъанды. Биз аллай къаугъала мындан арысында да чыгъарыкъларын сакъларгъа керек болурбуз. Ол тюрлю осал ишле шёндюге дери да бола-бола тургъандыла, алай Москвада театрлада озгъан сезон а болгъан къаугъалы ишледе мени жарсытхан затла неледиле? Биз театр юйюбюздю, дейбиз. Анга быллай магъана беребиз: творчестволу адамланы къаты биригиулери, алай бусагъатда ол юй приватизация этилген фатаргъа ушап къалгъанды, анда жашагъан хар адам да кесин аны иеси сунады. Анда болгъан хар затны да жаланда кесиникине санайды. Быллай болумлада театргъа ич дунияны байыкъландырыучу учреждениягъача энчи эс бёлюнюрге керекди деп къалай айталайыкъ!

Аллай магъанасы аны шёндю жокъду. Контракт система кийирилирге керекди! Театрны сау этер ючюн, ол ишни бек алгъа тамамларгъа тийишлиди. Учредитель художестволу башчы эм директор бла контракт жарашдырады, художестволу башчы уа труппа бла келишимле этеди. Хар контракт да алжаусуз толтурулады, бузулгъан а чынтты сылтаула бар эселе, этиледи. Художестволу башчы артистлени алай бла эркин этеди ишден, учредитель а театрны оноучу къауумун ол халда алышындырыргъа боллукъду. Быллай ишлени этер ючюн, театрны учредители болгъан организация ишин бек тынгылы билирге керекди, аны намысы да бийикде болургъа тийишлиди.

Экинчиси. Жангы башчыны къуллукъгъа жашырын халда салыргъа жарамайды – ашхылагъа саналгъан артистле учредитель организация бла оноулашадыла, жангы художестволу башчы ишлеп башлайды. Учредитель организацияда жалынчакъсыз жамауат совет да къуралыргъамы керек болур? Ол а театрны оноучу къуллукъчуларын айырыугъа, кёргюзтюлген кандидатураланы сюзюуге, къатышыргъа, оюмларын билдирирге керекди, алай бла уа терс оноула аз боллукъдула.

Ючюнчюсю, эм магъаналысы. Россейли театрланы дирекциялары къуралыргъа керекди. Бирикдирилген дирекция къыралны театр системасын, ол оюлуп бошалгъынчы, тюрлендириу бла байламлы ишле бла кюреширге борчлуду. Къырал статус болгъан организация керекди. Ол жаланда «Россейни театрларыны проблемаларын тамамлау бла кюреширикди. Ала уа бек кёпдюле. Аладан бирлери труппалада артистлени жетишмеулериди, экинчи жанындан а актёрланы араларында ишсизле да кёп болгъанларыды. Быллай жарсыу провинциялада бютюнда кёбюрек тюбейди.

Дагъыда бир проблема. Къыралны кёп къалмай, битеу регионларында болгъанымдан сора быллай кемчиликлеге шагъат болгъанма: хар жерде да постланы заведующийлери, чыракъ жарыкъ эм таууш бла байламлы специалистле, гримёрла жетишмейдиле. Ол себепден а театрлада оюнланы кёргюзтюу жаны бла иш къарыусузду.

Театрлагъа гастрольла эм оюмлу жарашдырылгъан гастроль политика керекдиле. Россей театрны тынгылы жарашдырылгъан карталарыны магъанасы да уллуду. Ол болмаса, гастрольланы тап графиклерин къураргъа къыйынды.

Мен толу ышаннганымча, Россейде театрланы дирекцияларын къурау Маниловну прожектлерине ушагъан умут тюйюлдю. Аллай биригиуню концепциясын жарашдырлыкъ разработчиклени къауумун хазырлар заман жетип турады. Ол кесини проектин властьлагъа кёргюзтюрге керекди.

Мени багъалы коллегаларым! Биз Россейни театр жашауун тюрлендириу бла байламлы ишлени башларгъа борчлу болгъаныбызгъа, ол тюрлю ишлени жетишимли тамамларгъа къолубуздан келлигине да толу ийнанама. Алай этер ючюн, бизни итиниуюбюз да, сынаyубуз да, театр обществону ич дуния институту болгъанына ийнаныуубуз да бардыла. Мен сизни барыгъызны да театр сезон башланнганы бла алгъышлайма! Саулукълу болугъуз, ишигизден къууаныгъыз!»

Александр КАЛЯГИН.
«**Известия**» газет.